

**IRINA ALEXE
NICOLAE-DRAGOȘ PLOEȘTEANU
DANIEL-MIHAIL ȘANDRU
(Coordonatori)**

**PROTECȚIA DATELOR
CU CARACTER PERSONAL**

**Impactul protecției datelor personale
asupra mediului de afaceri**

**Evaluări ale experiențelor românești
și noile provocări ale
Regulamentului (UE) 2016/679**

**EDITURA UNIVERSITARĂ
București, 2017**

CUPRINS

Despre autori	7
Notă introductivă cu privire la volum	12
Irina ALEXE, Constantin Mihai BANU, <i>De la directivă la regulament în reglementarea, la nivelul Uniunii Europene, a protecției datelor cu caracter personal</i>.....	14
Daniel-Mihail ȘANDRU, Dragoș-Alin CĂLIN, Constantin-Mihai BANU, <i>Aplicarea și interpretarea Directivei 95/46 de către instanțe române. Tipologii și consecințe juridice</i>.....	41
Nicolae-Dragoș PLOEȘTEANU, Andrei MARIȘ, <i>Viziunea Regulamentului General privind protecția datelor personale 679/2016(RGDP) într-o societate digitală</i>.....	77
Simona ȘANDRU, <i>Transparența prelucrărilor de date personale, între drept și obligație. O nouă configurare europeană a dreptului de informare</i>.....	128
Andreea LISIEVICI, <i>Dreptul la portabilitatea datelor potrivit Regulamentului General privind Protecția Datelor</i>.....	144
Valerius M. CIUCĂ, <i>Virtuți și vicii într-un libellus diffamatorius. Evoluții juridice în serviciul onoarei</i>	163
Silviu-Dorin ȘCHIOPU, <i>Efectivitatea dreptului de a fi uitat</i>	188
Cornelia BUCIN, <i>Protecția și prelucrarea datelor cu caracter personal în activitatea notarială</i>.....	205
Bogdan-Petru MIHAI, <i>Responsabilul cu protecția datelor</i>	218
Marius EFTIMIE, Adina RUS, <i>Protecția datelor cu caracter personal în relațiile de muncă. Scurte considerații referitoare la</i>	

<i>limitele monitorizării de către angajator a folosirii internetului la locul de muncă</i>	228
Alexandru GEORGESCU , <i>Protecția datelor cu caracter personal și activitatea de recuperare a creanțelor.....</i>	236
Bianca LUNTRARU , <i>Protecția datelor pacienților în sistemul medical</i>	245
Vlad BĂRBAT, Mihai BÂRLOIU, Dan DRAGOMIRESCU , <i>Libertatea individuală, viața intimă și protecția oferită într-o Europă a contrastelor</i>	255
Andrei SĂVESCU , <i>Raportul cost-beneficiu în protecția datelor personale. O apreciere juridică</i>	268
Daniel-Mihail ȘANDRU , <i>Regimul juridic al protecției datelor cu caracter personal este în proces de regândire.....</i>	272

DESPRE AUTORI

Irina ALEXE

Cercetător științific asociat la Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române. Este absolventă a Facultății de Drept din cadrul Academiei de Poliție „Alexandru Ioan Cuza” și doctor în drept al Facultății de Drept a Universității din București. Și-a desfășurat activitatea timp de aproape 20 de ani în Ministerul Afacerilor Interne iar în prezent este ofițer în rezervă. Este expert în elaborarea și susținerea, în cadrul procedurilor guvernamentale și parlamentare, a proiectelor de acte normative ce vizează domeniul afacerilor interne, funcționarea administrației centrale și locale, respectiv coordonarea activității prefecților. Poate fi contactată la adresa irina_alexe@yahoo.com; pagina web www.irinaalexe.ro

Contantin Mihai BANU

Cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

Vlad BĂRBAT

Facultatea de Drept a Universității „Lucian Blaga” din Sibiu; consilier juridic și doctorand în cadrul Universității de Vest din Timișoara; cofondator al Centrului de Studii și Cercetare de Drept Privat Agora, Oradea.

Mihai Claudiu BÂRLOIU

Masterand în Drept și Securitate Internațională la Universitatea de Sud a Danemarcei, stabilit în New York, fost stagiar în cadrul Misiunii Permanente a României pe lângă Organizația Națiunilor Unite, având rolul de analist politic în cadrul Comisiei 1 - Securitate Internațională și a Comisiei 2 - Drept Internațional, coautor al blogului de analiză geopolitică, Realpolitik.

Cornelia BUCIN

Notar public în cadrul Camerei Notarilor publici Tîrgu Mureș și colaborator al Universității „Petru Maior”, Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative unde predă cursul practic Metodologia cercetării. La

absolvirea masteratului francofon "Etat de droit et société civile" organizat de Facultatea de Drept, Universitatea Babeș-Bolyai, își continuă activitatea de cercetare în domeniul lingvisticii juridice în cadrul Universității Babeș-Bolyai și al Universității din Poitiers, unde susține și teza de doctorat.

Dragoș Alin CĂLIN

Judecător, Curtea de Apel București; cercetător științific asociat, Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

Valerius M. CIUCĂ

Profesor dr. de drept roman, drept privat comparat și de filosofie a dreptului european, conducător de doctorat la Facultatea de Drept a Universității „Al.I. Cuza” din Iași, fost profesor asociat la ULCO, Lab. RII, Franța și profesor invitat la University of Ottawa, Canada, ex-judecător al Tribunalului Uniunii Europene, membru fondator al Fundației Academice „Petre Andrei” din Iași, al Centrului „Robertianum” de drept privat european al Universității „Al.I. Cuza” din Iași, al Cercului de hermeneutică juridică „Școala dreptului organic”, al Centrului de Cercetări Juridice „Școala exegetică după metoda postglosatorilor”; stagii în Franța, Polonia, Italia, S.U.A. Distincție supremă: Profesor Bologna, desemnat de ANSOR. Discipol spiritual, prieten și colaborator al măștrilor: judecător Mircea Hâncu, prof. dr. doc. Marțian Cotrău, profesor emeritus Jean Carbonnier, prof. dr. Petru P. Andrei, prof. dr. Gheorghe Scripcaru, asistent al profesorului emerit Mihai Vasile Jacotă. Relief cărturăresc simbolic: Drept roman. Lecțiuni, vol. I-IV, Lecții de drept privat comparat (vol.I-III, coord.); Individul radical (cu Gh. Scripcaru); Euronomosofia. Periplu filozofic prin dreptul european organic. Vol. I-II.

Dan DRAGOMIRESCU

Colaborator al Blogului Realpolitik în domeniul securității internaționale.

Marius EFTIMIE

Asistent universitar în cadrul Universității Nicolae Titulescu București, Facultatea de Drept; doctor în drept; avocat cu o experiență de peste 10 ani în domeniul dreptului muncii, membru în Baroul București (2005), partener E&S Legal; coautor al mai multor publicații în domeniul dreptului muncii și al dreptului procesual civil.

Alexandru GEORGESCU

A absolvit Facultatea de Drept a Universității din București în anul 2011. A urmat pregătirea profesională prin programul de master, specializarea „Dreptul Afacerilor” efectuând stagii de practică în cadrul Schoenherr și Asociații. A urmat cursuri de pregătire în domeniul accesării fondurilor europene devenind expert accesare fonduri structurale și de coeziune europene și în domeniul dreptului muncii și securității sociale, obținând specializarea de expert în legislația muncii. În calitate de consilier juridic, a acordat consultanță juridică și a asigurat reprezentarea unor societăți în domeniul industriei metalurgice și agribusiness. Din anul 2016 este consilier juridic în administrația publică centrală. A participat la numeroase evenimente, conferințe și seminare din domeniul dreptului european.

Raul Felix HODOȘ

Lector universitar în cadrul Universității “Petru Maior” din Tg. Mureș; avocat, partener “Hodoș Miheț & Asociații”; practician în insolvență, partener “Hodoș Business Recovery”; mediator și arbitru - Curtea de Arbitraj Intern și Internațional (CCI Mureș); doctor în drept cu teza “Plata electronică” (UBB Cluj-Napoca, 2014); domenii de interes: Dreptul comercial, Dreptul comerțului internațional, Dreptul bancar și financiar.

Andreea LISIEVICI

Avocat în Baroul București, având o experiență profesională bogată în domenii cu un caracter profund tehnic, cum sunt tehnologia informației sau petrol și gaze (upstream), precum și în dreptul afacerilor și arbitraj intern și internațional. A asigurat asistența juridică unor importante companii în legătură cu diverse aspecte privind serviciile de cloud computing, securitatea cibernetică, monitorizarea angajaților (online și offline), protecția informațiilor clasificate, explorarea și producția petrolieră, precum și arbitraje interne și internaționale. Totodată, a fost implicată în implementarea Noului Cod Civil în activitatea și contractele multor companii de anvergură prezente în România, prin redactarea unor ghiduri de implementare, susținerea de sesiuni de formare precum și adaptarea actelor juridice folosite în mod curent.

Lacrima Bianca LUNTRARU

Avocat în cadrul Baroului Mureș; doctorand al Facultății de Drept, Universitatea Babeș – Bolyai, Cluj – Napoca, sub îndrumarea dlui. prof. Liviu Pop, cu teza „Răspunderea civilă pentru malpraxilul profesional”; asistent universitar în cadrul Universității Petru Maior, Facultatea de Științe Economice, Juridice și Administrative la catedra de drept comercial.

Andrei MARIȘ

Absolvent al Universității Petru Maior din Tîrgu-Mureș, specializarea administrație publică, cercetează în prezent domeniul protecției datelor cu caracter personal și este membru al unui proiect de cercetare în acest domeniu, derulat în cadrul Universității „Petru Maior” din Tîrgu-Mureș.

Bogdan-Petru MIHAI

Este avocat și membru al Baroului București începând din anul 2000. Are o vastă experiență în domenii de drept privind în special tehnologia informației, telecomunicații și protecția datelor personale, precum și achiziții publice, și a consiliat de-a lungul anilor clienți naționali și internaționali de cel mai înalt profil din industria IT&C, fiind recunoscut ca unul dintre avocații de top din această industrie.

Nicolae-Dragoș PLOEȘTEANU

Conferențiar universitar doctor în cadrul Universității „Petru Maior”, Târgu Mureș și director - Departamentul de Drept și Administrație Publică. A fondat și coordonat cercul de drept Ius Iuventutis, specializare în domeniul tratatelor internaționale. Este membru ASIL - American Society of International Law și al Asociației române de drept și afaceri europene - ARDAE.

Adina Daniela RUS

Expert dreptul muncii și politici de muncă pentru Grupul de firme E.ON din România, cu experiență vastă în domeniul relațiilor individuale și colective de muncă, asigurând, totodată, și asistență juridică în legătură cu diverse aspecte privind prelucrarea datelor cu caracter personal. Cadru didactic colaborator – Facultatea de Științe Economice Juridice și Administrative, Universitatea „Petru Maior” Târgu-Mureș

Andrei SĂVESCU

Facultatea de Drept a Universității din București (1994). Avocat în Baroul București (1994). Managing Partner SĂVESCU & ASOCIAȚII (1997). Arbitru la Curtea de arbitraj comercial internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României (2010). Predă dreptul internetului la Facultatea de Drept a Universității de Vest din Timișoara (masterat).

Daniel-Mihail ȘANDRU

Profesor universitar la Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir” și Universitatea din București. A fondat și coordonează Centrul de Studii de

Drept European al Institutului de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu” al Academiei Române. Judecător ad hoc la Curtea Europeană a Drepturilor Omului și arbitru la Curtea de Arbitraj Comercial Internațional de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României. Președinte al Societății de Științe Juridice și al Asociației române de drept și afaceri europene. Redactor șef al Revistei române de drept european (Wolters Kluwer). Poate fi contactat la adresa mihai.sandru@csde.ro. Pagina web: www.mihaisandru.ro.

Simona ȘANDRU

Doctor în drept constituțional al Facultății de Drept, Universitatea din București; experiență de peste 14 ani în domeniul protecției datelor personale; autor a numeroase articole pe tema respectării dreptului la viață privată în contextul prelucrărilor de date personale.

Silviu-Dorin ȘCHIOPU

Asistent universitar, Universitatea Transilvania, Brașov. A publicat articolul „Dreptul la ștergerea datelor și dreptul la aducerea ultimului omagiu: a fi uitat sau a fi ținut minte?”, Revista Universul Juridic nr. 2/2017.

NOTĂ INTRODUCIVĂ CU PRIVIRE LA PREZENTUL VOLUM

Universitatea Petru Maior în parteneriat cu Asociația română de drept și afaceri europene (ARDAE) a organizat, în cadrul manifestărilor dedicate celor 10 ani de la integrarea României în Uniunea Europeană, Conferința „*Impactul protecției datelor personale asupra mediului de afaceri. Evaluări ale experiențelor românești*”. Manifestarea, care s-a desfășurat în perioada 17-18 martie 2017 la Târgu-Mureș, a fost realizată împreună cu profesioniști din domeniul de referință prin implicarea cadrelor didactice și a cercetătorilor și a avut ca scop demonstrarea importanței protecției datelor în mediul de afaceri așa cum a rezultat din practica administrativă și jurisprudența românească recentă. Prezentul volum conține o parte din comunicări dar și un articol neprezentat în conferință. Data la care au fost consultate ultima oară site-urile menționate în cuprinsul articolelor este 24 iunie 2017.

Autorii își asumă întreaga responsabilitate pentru opiniile, citările și autenticitatea materialelor prezentate, atât editura cât și coordonatorii neavând nici o responsabilitate în acest sens.

Noua reglementare europeană în materia protecției datelor cu caracter personal o reprezintă Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor). Pregătirea aplicării acestuia necesită atât dezbateri la nivel academic, cât și diseminarea regulilor sale, la nivelul autorităților și instituțiilor publice, precum și la nivelul persoanelor fizice, astfel încât să se asigure eficiența acestuia.

Prin textele publicate în prezentul volum justificăm nu doar un interes conjunctural, raportat la o modificare legislativă europeană, dar și aspecte practice ale interpretării și aplicării dreptului. Volumul conține atât studii cu

un orizont mai larg de cercetare, dar și opinii juridice sau note la spețe; prin aceasta am încercat să dăm relevanță nu doar teoriei ci și opiniei practicienilor. Sperăm ca acest volum să devină ghid în materia protecției datelor cu caracter personal în România.

Coordonatorii

DE LA DIRECTIVĂ LA REGULAMENT ÎN REGLEMENTAREA PROTECȚIEI DATELOR CU CARACTER PERSONAL LA NIVELUL UNIUNII EUROPENE

**Irina ALEXE
Constantin Mihai BANU**

Rezumat:

La 27 aprilie 2016, legiuitorul Uniunii Europene a adoptat Regulamentul nr. 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal (denumit și „Regulamentul general privind protecția datelor”), care va abroga, cu începere din 25 mai 2018, Directiva 95/46 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal. Neîndoielnic, prin noile dispoziții introduse, regulamentul este susceptibil să inducă transformări semnificative în materia protecției datelor cu caracter personal.

Contribuția de față își propune tratarea câtorva aspecte de ordin juridic, pornind de la compararea cadrului instituit de aceste două acte legislative și luând în considerare în permanență interpretări furnizate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene unor dispoziții ale Directivei 95/46: aspecte aferente domeniului de aplicare a noului regulament, chestiunea gradului de armonizare vizat de acesta, problematica efectului direct (inclusiv orizontal) în sistemul noului regulament, în contextul protecției drepturilor fundamentale.

Cuvinte cheie: *Directiva 95/46; Regulamentul (UE) 2016/679; grad de armonizare; efect direct; drepturi fundamentale.*

1. De la directivă la regulament în materia protecției datelor cu caracter personal. Scurt istoric legislativ

Până anul trecut, principala reglementare la nivelul dreptului secundar (derivat) al Uniunii Europene în materia protecției datelor personale a constituit-o Directiva 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date¹ (în continuare „Directiva 95/46” sau „directiva”). Această directivă urmărește protejarea dreptului fundamental la protecția datelor cu caracter personal și garantarea liberei circulații a respectivelor date între

¹ Directiva 95/46/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 octombrie 1995 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, JO L 281, 23.11.1995, p. 31, Ediție specială, 13/vol. 17, p. 10.

statele membre ale Uniunii Europene. Cadrul legislativ de referință a fost completat ulterior prin Decizia-cadru 2008/977/JAI a Consiliului privind protecția datelor cu caracter personal prelucrate în cadrul cooperării polițienești și judiciare în materie penală², instrument legislativ adoptat în temeiul fostului pilon al doilea – „cooperarea polițienească și judiciară în materie penală” (sau „justiție și afaceri interne” – JAI).

Notabil este faptul că această distincție între general și particular continuă să fie menținută în prezent, consecință inevitabilă particularităților activităților desfășurate în temeiul foștilor piloni – al doilea și al treilea („JAI” și „PESC” – politica externă și de securitate comună) ai Uniunii Europene³.

Odată cu intrarea sa în vigoare, la 1 decembrie 2009, Tratatul de la Lisabona a operat două modificări fundamentale la nivelul dreptului primar al Uniunii Europene: pe de o parte, transformarea art. 286 din Tratatul de instituire a Comunității Europene (în continuare „CE”) – prin amendarea și mutarea lui la începutul Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene, în titlul II „Dispoziții de aplicare generală” – , într-o dispoziție cu caracter orizontal în dreptul primar în materia protecției datelor cu caracter personal – art. 16 TFUE, iar pe de altă parte, conferirea pentru Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (în continuare „carta”) unei valori juridice echivalente cu cea a tratatelor (potrivit art. 6 alin. (1) din Tratatul privind Uniunea Europeană – „TUE”), cartă care conține dispoziții cu relevanță directă în domeniul protecției datelor cu caracter personal.

Așadar, pe de o parte, art. 16 alin. (1) TFUE dispune că „[o]rice persoană are dreptul la protecția datelor cu caracter personal care o privesc”; pe de altă parte, alin. (2) al aceluiași articol prevede că „Parlamentul European și Consiliul, hotărând în conformitate cu procedura legislativă ordinară, stabilesc normele privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal de către instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii, precum și de către statele membre în exercitarea activităților care fac parte din domeniul de aplicare a dreptului Uniunii, precum și normele privind libera circulație a acestor date. Respectarea acestor norme face obiectul controlului unor autorități independente”. În sfârșit, par. 2 al art. 16 alin. (2) TFUE face referire la regimul juridic particular aplicabil protecției datelor cu caracter personal în domeniul politicii externe și de securitate comună a Uniunii Europene, în sensul în care „[n]ormele adoptate în temeiul prezentului articol nu aduc

² JO L 350, 30.12.2008, p. 60.

³ A se vedea, pe larg, secțiunea 2, *infra*.

atingere normelor specifice prevăzute la articolul 39 [TUE]”. Prin urmare, art. 16 TFUE reprezintă un temei juridic pentru adoptarea normelor de ordin legislativ – de drept comun – în Uniune⁴.

Pe de altă parte, art. 8 din cartă garantează dreptul la protecția datelor cu caracter personal; alin. (1) dispune că „[o]rice persoană are dreptul la protecția datelor cu caracter personal care o privesc”; potrivit alin. (2), „[a]semenea date trebuie tratate în mod corect, în scopurile precizate și pe baza consimțământului persoanei interesate sau în temeiul unui alt motiv legitim prevăzut de lege. Orice persoană are dreptul de acces la datele colectate care o privesc, precum și dreptul de a obține rectificarea acestora”. În sfârșit, în sensul alin. (3), „[r]espectarea acestor norme se supune controlului unei autorități independente”. În strânsă legătură cu această dispoziție se află și art. 7 din cartă („Respectarea vieții private și de familie”), potrivit căruia „[o]rice persoană are dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a secretului comunicațiilor”.

Precum precizam anterior, la data intrării în vigoare a Tratatului de la Lisabona, dreptul la protecția datelor cu caracter personal a devenit un drept fundamental, recunoscut ca atare. Această împrejurare are, precum vom vedea, consecințe importante în ordinea juridică a Uniunii Europene⁵.

În contextul Agendei digitale pentru Europa⁶ și – mai general – al (fostei) strategii „Europa 2020”⁷, încă din anul 2010, Consiliul European a invitat Comisia Europeană⁸ să evalueze funcționarea instrumentelor Uniunii Europene care vizează protecția datelor și, în funcție de acea analiză, să prezinte noi inițiative legislative sau fără caracter legislativ.

În expunerea de motive care însoțea proiectul de rezoluție legislativă în primă lectură a Parlamentului European, referitoare la propunerea de regulament, întocmit în anul 2013, raportorul Jan Philipp Albrecht din cadrul Comisiei pentru libertăți civile, justiție și afaceri interne (LIBE)⁹ a

⁴ La origine, propunerea de regulament devenită Regulamentul 2016/679 (*infra* n. 11) avea un temei juridic compus – art. 16 alin. (2) și art. 114 alin. (1) TFUE, la care s-a renunțat ulterior primei lecturi (în procedura legislativă), astfel că Regulamentul 2016/679 a reținut ca temei juridic doar art. 16 TFUE. Pentru aspecte aferente temeiurilor juridice în dreptul primar al Uniunii, a se vedea secțiunea 2 *infra*, *in fine*.

⁵ Cf., de exemplu, comunicarea – O Agendă digitală pentru Europa, COM(2010)245, 9.5.2010; pentru detalii a se vedea secțiunea 4, *infra*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Europa 2020 – O strategie europeană pentru o creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii, COM(2010)2020, 3.3.2010; a se vedea și http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_ro.htm.

⁸ Comunicarea „O abordare globală a protecției datelor cu caracter personal în Uniunea Europeană”, COM(2010)609, 4.11.2010.

⁹ Raportul din 22 noiembrie 2013, A7-0402/2013, pp. 227-233.

sintetizat pertinent starea de lucruri în domeniu de la acel moment, în sensul în care, „[d]e la adoptarea Directivei 95/46/CE privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date au avut loc multe schimbări în domeniul protecției datelor cu caracter personal, în special evoluții tehnologice, o creștere a volumului de date colectate și prelucrate, inclusiv pentru asigurarea respectării legii, pe fondul unui mozaic de norme privind protecția datelor cu caracter personal și în contextul globalizării piețelor și a cooperării. În plus, directiva nu a reușit să realizeze o armonizare adecvată datorită unei puneri în aplicare diferite a dispozițiilor sale în statele membre. În acest context, a devenit din ce în ce mai dificil pentru persoane („persoanele vizate”) să își exercite dreptul la protecția datelor. În fine, această directivă a împiedicat dezvoltarea pieței unice în contextul în care societățile (care operează sau prelucrează datele, „operatori”) și persoanele se confruntă cu diferențe la nivelul cerințelor privind protecția datelor”.

În plus, aceste succinte afirmații, referitoare la susținutul eșec al armonizării adecvate, generate de disparități în punerea în aplicare a Directivei 95/46 în statele membre, cuprinse în expunerea de motive, sunt întărite, pe de o parte, atât de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene în materie, la care ne vom referi în secțiunile următoare, în rapoarte de evaluare a legislației Uniunii Europene¹⁰, în diferite avize sau documente elaborate pe parcursul procedurii legislative de adoptare a noului cadru general referitor la protecția datelor la nivelul Uniunii Europene, dar și de doctrina în materie.

Astfel, la 25 ianuarie 2012, după analiza efectuată, având ca obiectiv reformarea protecției datelor cu caracter personal, în scopul stabilirii unui cadru coerent și armonizat, care să garanteze un nivel mai ridicat de protecție pentru activitățile care vizează datele personale, decât cel asigurat de directivă, și după consultări cu părțile interesate, inclusiv cu autorități naționale, Comisia Europeană a propus un pachet legislativ alcătuit dintr-un

¹⁰ De exemplu, sunt relevante anexele documentului de lucru al serviciilor Comisiei Europene privind evaluarea impactului propunerilor incluse în pachetul legislativ (*infra*, n. 12 și 13) – SEC(2012)72, 25.1.2012; evaluarea realizată de Rambøll Management (din Danemarca) – *Economic Evaluation of the Data Protection Directive 95/46/EC*, raport final din mai 2015, evaluarea efectuată la cererea Comisiei Europene (disponibil la <http://ec.europa.eu>); **Douwe Korff**, *EC Study on implementation of Data protection directive. Comparative summary of national laws*, septembrie 2002, (disponibil la <http://194.242.234.211> – site-ul „Il Garante per la protezione dei dati personali” din Italia); **Peter Hustinx**, *EU Data Protection Law: The Review of Directive 95/46/EC and the Proposed General Data Protection Regulation*, iulie 2013 (disponibil la <http://www.statewatch.org>).

regulament general privind protecția datelor¹¹, care să înlocuiască Directiva 95/46, și o nouă directivă privind cooperarea în domeniul aplicării legii¹², care să înlocuiască Decizia-cadru 2008/977/JAI¹³. Această reformare, care viza inclusiv înlocuirea directivei cu un regulament, aplicabil în mod direct, avea ca scop principal aplicarea unitară a dreptului Uniunii Europene în domeniu și reducerea diferențelor de reglementare și de aplicare a regulilor privind protecția datelor între statele membre. A fost reafirmată necesitatea instituirii unui regim juridic al protecției datelor menționate armonizat în toate statele membre și, deși nu a existat un consens inițial, s-a apreciat că regulamentul este tipul de act legislativ care să corespundă acestui scop.

Dezbaterile și procedura de adoptare au durat mai mult de patru ani. În anul 2016, legiuitorul Uniunii a adoptat (în a doua lectură) Regulamentul 2016/679 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE¹⁴ (în continuare „Regulamentul 2016/679”, „regulamentul” sau „regulamentul general”). Regulamentul a intrat în vigoare la data de 25 mai 2016 și se va aplica începând cu 25 mai 2018. Simultan au fost adoptate și Directiva (UE) 2016/680 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, depistării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Deciziei-cadru 2008/977/JAI a Consiliului¹⁵, respectiv Directiva (UE) 2016/681 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor (PNR) pentru prevenirea, depistarea, investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de terorism și a infracțiunilor grave¹⁶.

¹¹ Propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date (Regulament general privind protecția datelor), COM(2012)11.

¹² Propunerea de directivă a Parlamentului European și a Consiliului privind protecția persoanelor fizice referitor la prelucrarea datelor cu caracter personal de către autoritățile competente în scopul prevenirii, identificării, investigării sau urmăririi penale a infracțiunilor sau al executării pedepselor și la libera circulație a acestor date, COM(2012)10.

¹³ O mențiune importantă este cea referitoare caracterul transfrontalier al aplicării Deciziei-cadru 2008/977/JAI (potrivit art. 1), caracter la care s-a renunțat prin noua directivă.

¹⁴ JO L 119, 4.5.2016, p. 1.

¹⁵ JO L 119, 4.5.2016, p. 89.

¹⁶ JO L 119, 4.5.2016, p. 132.

De ce este important noul regulament general? În primul rând pentru că, așa cum am menționat anterior, având aplicabilitate directă, răspunde unuia dintre obiectivele principale ale reformării cadrului legislativ al Uniunii Europene, și anume modernizarea regulilor existente referitoare la protejarea drepturilor și libertăților fundamentale, în acest caz fiind vorba despre dreptul persoanei fizice la protecția datelor cu caracter personal și garantarea prelucrării acelor date potrivit dreptului Uniunii, aplicat unitar în toate statele membre.

Potrivit preambulului regulamentului, scopul său principal este adaptarea și actualizarea principiilor și obiectivelor stabilite anterior de Directiva 95/46, care rămân valabile, pentru a le pune în acord cu evoluțiile de ordin tehnologic.

Noutățile consacrate de regulament se referă, pe de o parte, la domeniul de aplicare, la uniformizarea regulilor, aplicabile direct în toate statele Uniunii, care să protejeze viața privată a persoanelor fizice, consolidând dreptul la protecția datelor personale, garantat persoanelor fizice ale căror date sunt prelucrate, extinzând garanțiile pentru unele dintre drepturile existente, precum dreptul la informare, consacrand în mod expres drepturi noi, precum dreptul de a fi uitat sau dreptul la portabilitatea datelor, dar instituind și o serie de garanții pentru protejarea vieții private în mediul online, mai ales în ceea ce privește protecția minorilor. Sunt prevăzute reguli noi pentru operatorii de date, prin care se încearcă o mai mare responsabilizare a lor, una dintre cele mai importante fiind cea a obligației de a numi un responsabil pentru protecția datelor la nivelul fiecărui operator de date dintre cei care fac parte din categoriile prevăzute de regulament; celelalte categorii de operatori sunt vizate de o recomandare de numire a unui atare responsabil. Nu sunt de neglijat nici rolul autorităților naționale de supraveghere și nici sancțiunile pentru nerespectarea dispozițiilor referitoare la protecția datelor cu caracter personal. Astfel, prin noile dispoziții introduse, regulamentul aduce transformări semnificative în materia protecției datelor cu caracter personal, pe care le vom detalia în secțiunile următoare.

În acest sens, pornind de la compararea cadrului instituit de aceste două acte legislative și luând în considerare în permanență interpretări furnizate de Curtea de Justiție a Uniunii Europene unor dispoziții ale Directivei 95/46, articolul își propune să trateze, în continuare, aspecte aferente domeniului de aplicare a noului regulament (secțiunea 2), chestiunea gradului de armonizare vizat de acesta (secțiunea 3), problematica efectului direct (inclusiv orizontal) în sistemul noului regulament și statutul drepturilor fundamentale – cu relevanță în materia datelor cu caracter personal (secțiunea 4). În secțiunea de încheiere vom

încerca o succintă sinteză, pentru a răspunde la câteva întrebări fundamentale în legătură cu noul regim al Uniunii în materia protecției datelor cu caracter personal.

2. Aspecte aferente domeniului de aplicare a noului regulament

În ceea ce privește domeniul de aplicare, regulamentul distinge între domeniul de aplicare material (art. 2) și domeniul de aplicare teritorial (art. 3) și prevede inclusiv excepțiile de la aplicarea acestuia.

În secțiunea de față vom aborda aspecte referitoare la domeniul său *ratione materiae*, precum și la domeniul de aplicare teritorial și vom analiza relația dintre regulament și unele domenii, cum ar fi ordinea publică sau comunicațiile electronice, dar și chestiuni particulare ale aplicării unor directive adoptate potrivit unor temeuri speciale.

În ceea ce privește domeniul de aplicare material, alin. (1) al art. 2 menționează că regulamentul „se aplică prelucrării datelor cu caracter personal, efectuată total sau parțial prin mijloace automatizate, precum și prelucrării prin alte mijloace decât cele automatizate a datelor cu caracter personal care fac parte dintr-un sistem de evidență a datelor sau care sunt destinate să facă parte dintr-un sistem de evidență a datelor”, iar alin. (2) menționează cazurile de prelucrări ale datelor cu caracter personal în care regulamentul nu este aplicabil¹⁷. Textul trebuie corelat și cu considerentul (16) din preambul, care stabilește și el excepțiile de la aplicare¹⁸. Aceste excepții de la aplicare vizează activitățile ce exced dreptul Uniunii Europene, prelucrările de date cu caracter personal efectuate de statele membre, referitoare la securitatea națională a acestora, sau cele efectuate de

¹⁷ Potrivit art. 2 alin. (2) „regulament[ul] nu se aplică prelucrării datelor cu caracter personal: a) în cadrul unei activități care nu intră sub incidența dreptului Uniunii; b) de către statele membre atunci când desfășoară activități care intră sub incidența capitolului 2 al titlului V din Tratatul UE; c) de către o persoană fizică în cadrul unei activități exclusiv personale sau domestice; d) de către autoritățile competente în scopul prevenirii, investigării, depistării sau urmăririi penale a infracțiunilor, sau al executării sancțiunilor penale, inclusiv al protejării împotriva amenințărilor la adresa siguranței publice și al prevenirii acestora”.

¹⁸ „Prezentul regulament nu se aplică chestiunilor de protecție a drepturilor și libertăților fundamentale sau la libera circulație a datelor cu caracter personal referitoare la activități care nu intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, de exemplu activitățile privind securitatea națională. Prezentul regulament nu se aplică prelucrării datelor cu caracter personal de către statele membre atunci când acestea desfășoară activități legate de politica externă și de securitatea comună a Uniunii”.